

Sygnatura akt VIII Ga 133/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 czerwca 2015 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie VIII Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Krzysztof Górski (sprawozdawca)

Sędziowie: SSO Anna Budzyńska

SSO Agnieszka Woźniak

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Joanna Witkowska

po rozpoznaniu w dniu 28 maja 2015 roku, w S.,

na rozprawie połączonych do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia:

sprawy z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G.

przeciwko (...) spółka akcyjna spółce komandytowej siedzibą w Ł.

o zapłatę kwoty 10 831,76 zł

oraz sprawy z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G.

przeciwko (...) spółka akcyjna spółce komandytowej siedzibą w Ł.

o zapłatę kwoty 11 590,05 zł;

na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Rejonowego Szczecin - Centrum w Szczecinie z dnia 28 stycznia 2015 roku, sygnatura akt X GC 1201/13 w obu tych sprawach:

I. zmienia zaskarżony wyrok i nadaje mu treść:

1. zasądza od pozwanego (...) spółka akcyjna spółki komandytowej siedzibą w Ł. na rzecz powoda (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. kwotę 10.831,76 zł (dziesięć tysięcy ośmiuset trzydziestu jeden złotych, siedemdziesięć sześć groszy) z ustawowymi odsetkami od dnia 19 marca 2011;
2. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 2959 zł (dwóch tysięcy dziewięćset pięćdziesięć złotych) tytułem kosztów procesu;
3. zasądza od pozwanego (...) spółka akcyjna spółki komandytowej siedzibą w Ł. na rzecz powoda (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. kwotę 11.590,05 zł (jedenastu tysięcy pięćset dziewięćdziesięć złotych pięć groszy) z ustawowymi odsetkami od kwot:

- 3651,85 zł od dnia 3 marca 2013;

- 3777,01 zł od dnia 5 marca 2013;

- 4161,19 zł od dnia 11 marca 2013

4. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 2997 zł (dwóch tysięcy dziewięciuset dziewięćdziesięciu siedmiu złotych) tytułem kosztów procesu.

II. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 1.742 zł (jednego tysiąca siedmiuset czterdziestu dwóch złotych) tytułem kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym odnośnie sprawy o zapłatę 10.831,76 zł;

III. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 1.780 zł (jednego tysiąca siedmiuset osiemdziesięciu złotych) tytułem kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym odnośnie sprawy o zapłatę 11.590,05 zł.

- A. W. - - K. G. - - A. B. -

VIII Ga 133/15

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 28 stycznia 2015 r. Sąd Rejonowy po łącznym rozpoznaniu dwóch spraw z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G.

przeciwko (...) spółce akcyjnej spółce komandytowej siedzibą w Ł. o zapłatę kwoty 10 831,76 zł oraz o zapłatę kwoty 11 590,05 zł oddalił oba powództwa i orzekł o kosztach procesu.

W uzasadnieniu wskazano, że w obu sprawach powód wywodził, iż w ramach prowadzonej działalności gospodarczej (...) sp. z o.o. w K. wykonała na rzecz pozwanej przewóz na podstawie zlecenia transportowego Zlecenia zostały wykonane prawidłowo, wobec czego przewoźnik (...) sp. z o.o. w K.) wystawił fakturę VAT na kwoty objęte odrębnymi pozwami Powód wskazał, że uprawnienie do dochodzenia należności przysługującej pierwotnie (...) Sp. z o.o. w K. nabył na podstawie zawartego w dniu 20 lutego 2013 roku aneksu do umowy cesji wierzytelności z dnia 11 lutego 2013 roku.

Pozwana podniosła zarzut braku legitymacji czynnej powódki do dochodzenia należności z uwagi na nieważność zawartej umowy cesji wierzytelności, w oparciu o pkt 25 zlecenia, który zawierał zastrzeżenie pactum de non cedendo. Ponadto pozwana zarzuciła nieprawidłowe wykonanie umów przez powódkę poprzez niedoręczenie dokumentów przewozowych oraz przedwczesność powództwa z uwagi na prowadzone z (...) Sp. z o.o. w K. negocjacje ugodowe.

Po dokonaniu oceny materiału procesowego Sąd poczynił następujące ustalenia faktyczne:

Pozwana (...) spółka akcyjna spółka komandytowa w Ł., w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, zleciła (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, z którą stale współpracowała, na podstawie zlecenia transportowego nr (...) z dnia 14 stycznia 2013 roku wykonanie przewozu na trasie H. (Dania) – G. (Hiszpania). Załadunek miał nastąpić w dniu 15 stycznia 2013 roku, natomiast datę rozładunku ustalono na dzień 18 stycznia 2013 roku. Wynagrodzenie zostało ustalone na kwotę 2 140 EURO. Zgodnie z postanowieniami szczegółowych warunków zlecenia zleceniobiorca został zobowiązany do dostarczenia pozwanej wystawionej faktury VAT wraz z dokumentami przewozowymi nie później niż w ciągu 14 dni od daty rozładunku. W wypadku niedochowania w/w terminu została zastrzeżona możliwość obciążenia zleceniobiorcy karą umowną w wysokości 20% ustalonego frachtu. Przewóz został wykonany, w związku z czym (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w K. w dniu 31 stycznia 2013 roku wystawiła fakturę VAT na umówiona kwotę, tj. 10 831,76 zł, płatną w terminie 45 dni, tj. do dnia 17 marca 2013 roku. Pomimo upływu terminu płatności pozwana nie uregulowała należności względem (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K..

Pozwana zleciła powódce na podstawie zlecenia transportowego nr (...) z dnia 2 stycznia 2013 roku wykonanie przewozu na trasie S. (Polska) - H. (Niemcy). Załadunek miał nastąpić w dniu 2 stycznia 2013 roku, natomiast datę rozładunku ustalono na dzień 3 stycznia 2013 roku. Wynagrodzenie zostało ustalone na kwotę 730 EURO. Zgodnie z postanowieniami szczegółowych warunków zlecenia zleceniobiorca został zobowiązany do dostarczenia

pozwanej wystawionej faktury VAT wraz z dokumentami przewozowymi nie później niż w ciągu 14 dni od daty rozładunku. W wypadku niedochowania w/w terminu została zastrzeżona możliwość obciążenia zleceniobiorcy karą umowną w wysokości 20% ustalonego frachtu. Przewóz został wykonany, w związku z czym (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w K. w dniu 16 stycznia 2013 roku wystawiła fakturę VAT na umówioną kwotę, tj. 3 651,85 zł, płatną w terminie 45 dni, tj. do dnia 2 marca 2013 roku.

Następnie na podstawie zlecenia transportowego nr 23/S/2013z dnia 7 stycznia 2013 roku pozwana zleciła (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością wykonanie przewozu na trasie P. (Polska) - H. (Niemcy). Załadunek miał nastąpić w dniu 7 stycznia 2013 roku, natomiast datę rozładunku ustalono na dzień 8 stycznia 2013 roku. Wynagrodzenie zostało ustalone na kwotę 745 EURO. Zgodnie z postanowieniami szczegółowych warunków zlecenia zleceniobiorca został zobowiązany do dostarczenia pozwanej wystawionej faktury VAT wraz z dokumentami przewozowymi nie później niż w ciągu 14 dni od daty rozładunku. W wypadku niedochowania w/w terminu została zastrzeżona możliwość obciążenia zleceniobiorcy karą umowną w wysokości 20% ustalonego frachtu. Przewóz został wykonany, w związku z czym (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w K. w dniu 18 stycznia 2013 roku wystawiła fakturę VAT na umówioną kwotę, tj. 3 777,01 zł, płatną w terminie 45 dni, tj. do dnia 4 marca 2013 roku.

Kolejno na podstawie zlecenia transportowego nr (...) z dnia 14 stycznia 2013 roku pochodzącego od pozwanej (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w K. wykonała kolejną usługę przewozu na trasie W. (Polska) — H. (Niemcy). Załadunek miał nastąpić w dniu 15 stycznia 2013 roku, natomiast datę rozładunku ustalono na dzień 16 stycznia 2013 roku. Wynagrodzenie zostało ustalone na kwotę 830 EURO. Zgodnie z postanowieniami szczegółowych warunków zlecenia zleceniobiorca został zobowiązany do dostarczenia pozwanej wystawionej faktury VAT wraz z dokumentami przewozowymi nie później niż w ciągu 14 dni od daty rozładunku. W wypadku niedochowania w/w terminu została zastrzeżona możliwość obciążenia zleceniobiorcy karą umowną w wysokości 20% ustalonego frachtu. Przewóz został wykonany, w związku z czym (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w K. w dniu 24 stycznia 2013 roku wystawiła fakturę VAT na umówioną kwotę, tj. 4 161,19 zł, płatną w terminie 45 dni, tj. do dnia marca 2013 roku.

Pomimo upływu terminu płatności pozwana nie uregulowała należności względem (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K., prawidłowo je jednak księgując.

W pkt 25 zleceń transportowych zostało zapisane zastrzeżenie, że wierzytelności

przysługujące zleceniobiorcy wynikające z niniejszego zlecenia nie mogą być zbyte bez pisemnej zgody zleceniodawcy po uprzednim okazaniu mu umowy cesji. W pkt 27 zlecenia został umieszczony zapis, że jakiegokolwiek modyfikacje i zmiany w treści zlecenia wymagają zgody zleceniodawcy wyrażonej na piśmie pod rygorem nieważności.

Pismem z dnia 11 lutego 2013 roku (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w K. poinformowała pozwaną o dokonanej cesji wierzytelności na rzecz PHU (...) spółki komandytowej w K.. Pozwana nie odpowiedziała na w/w pismo.

W dniu 20 lutego 2013 roku przewoźnik, tj. (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w K. zawarła z powódką (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w G. Aneks do umowy Cesji Wierzytelności z dnia 11 lutego 2013 roku, przedmiotem której była cesja wierzytelności przysługujących (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K., szczegółowo określonych w załączniku nr 1, stanowiącym jej integralną część. Wśród cedowanych wierzytelności znalazła się także wierzytelność przysługująca cedentowi wobec pozwanej powstała w związku ze zleceniem transportowym nr (...). Pismem z dnia 20 lutego 2013 roku (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w K. poinformowała pozwaną o dokonanej cesji wierzytelności. Pozwana nie ustosunkowała się do treści pisma.

Pismem z dnia 14 marca 2013 roku powódka wezwała pozwaną do zapłaty kwoty w łącznej wysokości 101 565,90 zł, na którą to kwotę składała się m.in. wierzytelność stwierdzona fakturą VAT nr (...) z dnia 31 stycznia 2013 roku, w terminie 7 dni. Pozwana pismem z dnia 24 kwietnia 2013 roku za pośrednictwem poczty elektronicznej zwróciła się do

powódki – jako nabywcy wierzytelności - o uwzględnienie wzajemnych wierzytelności wobec cedenta wynikających z faktur VAT nr (...), nie uiszczając należności.

Strony prowadziły negocjacje ugodowe dotyczące spłaty nabytej od pierwotnego wierzyciela należności. Powódka w odpowiedzi na pismo pozwanej dotyczącej kompensaty należności przysługującej pozwanej względem pierwotnego wierzyciela sporządziła projekt porozumienia wraz z propozycją umownego potrącenia wzajemnych należności. W dniu 24 maja 2013 roku odbyło się spotkanie z udziałem działających na zlecenie powódki T. S. i K. H. oraz reprezentanta pozwanej R. J. (1), którego celem było podpisanie porozumienia kompensacyjnego przygotowanego przez powódkę. Reprezentant pozwanej poinformował wówczas, że po konsultacji z prawnikiem porozumienie zostanie podpisane, a wierzytelność zostanie uregulowana. Pomimo zapewnień złożonych przez reprezentanta pozwanej R. J. (1) o woli zawarcia ugody, wobec braku dalszego kontaktu ostatecznie nie doszło do podpisania porozumienia.

W dniu 11 czerwca 2013 roku, w związku z tytułem wykonawczym z dnia 15 marca 2013 roku (sygn. akt V GNC 566/13) wydanym przez Sąd Rejonowy w Zielonej Górze, Komornik Sądowy przy Sadzie Rejonowy Katowice – Zachód w K. A. W. (2) poinformował o zajęciu wierzytelności przysługujących (...) Sp. z o.o. od pozwanej w związku z wszczętym postępowaniem egzekucyjnym.

W dniu 21 sierpnia 2013 roku Sąd Rejonowy Szczecin – Centrum w Szczecinie XII Wydział Gospodarczy oddalił wniosek złożony przez powódkę w dniu 27 maja 2013 roku o ogłoszenie upadłości pozwanej z uwagi na niewykazanie faktu posiadania legitymacji czynnej powódki do złożenia stosowanego wniosku. Złożone przez powódkę zażalenie na w/w postanowienie, postanowieniem z dnia 20 czerwca 2014 roku zostało oddalone.

W oparciu o tak przedstawione ustalenia Sąd uznał powództwo za bezzasadne.

Kwalifikując prawnie żądania obu pozwów odwołano się do przepisów kodeksu cywilnego dotyczących umowy przewozu i Konwencji o umowie międzynarodowego przewozu drogowego towarów CMR sporządzonej w G. w dniu 19 maja 1956 roku. W., że Konwencja nie zawiera przepisu stanowiącego podstawę prawną domagania się przewoźnego, w związku z tym sięgnąć należy do uregulowania zawartego w ustawie Prawo przewozowe z dnia 15 listopada 1984 roku (Dz.U. z 2000, nr 50, poz. 601) i do Kodeksu cywilnego, podkreślając, że w myśl art.1 ust 3 Prawa przewozowego, przepisy tejże ustawy stosuje się do przewozów międzynarodowych, jeżeli umowa międzynarodowa nie stanowi inaczej. Zgodnie zaś z art. 90 Prawa przewozowego, w sprawach nieuregulowanych w ustawie Prawo przewozowe stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego. Podstawę prawną przedmiotowego roszczenia stanowił zatem przepis art. 774 k.c. Zgodnie z jego brzmieniem przez umowę przewozu przewoźnik zobowiązuje się w zakresie działalności swego przedsiębiorstwa do przewiezienia za wynagrodzeniem osób lub rzeczy. Sąd zaznaczył, że dowody złożone w sprawie świadczą o wykonaniu przez zbywcę wierzytelności na rzecz pozwanej umowy przewozu, w związku z tym zaktualizował się po stronie pozwanej obowiązek zapłaty wynagrodzenia za przewóz.

Zaznaczono, że poza sporem pozostały okoliczności związane ze zleceniem usługi i wykonaniem przewozu przez pierwotnego wierzyciela a pozwana kwestionując roszczenie dochodzone przez powódkę przede wszystkim podniosła zarzut braku legitymacji czynnej powódki do występowania w niniejszej sprawie w związku z zastrzeżeniem pactum de non cedendo zawartym w warunkach przyjętego przez pierwotnego wierzyciela zlecenia, zaś w dalszej kolejności podniosła zarzut nieprawidłowego wykonania umowy przez (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w K. w związku niedoręczeniem jej przez przewoźnika w określonym terminie kompletu dokumentów przewozowych oraz zarzuciła przedwczesność powództwa z uwagi na prowadzone negocjacje ugodowe z przewoźnikiem.

Odnosząc się do kwestii legitymacji czynnej Sąd odwołał się do brzmienia art. 509 k.c., Zaznaczono, że ozwana kwestionując istnienie legitymacji czynnej powódki do występowania w niniejszej sprawie, w pierwszej kolejności wskazała, że powódka do pozwu dołączyła wyłącznie aneks do zawartej umowy cesji, bez umowy właściwej, co – jej zdaniem - rzutuje na ważność zawartej umowy, tym bardziej, że aneks do umowy jest wyłącznie modyfikacją jej pierwotnego brzmienia i nie może stanowić samodzielnego dowodu.

Sąd nie przychylił się do stanowiska pozwanej stwierdzając, że dokument określony jako aneks zawiera wszelkie postanowienia przedmiotowo istotne, warunkujące skuteczne zawarcie umowy, tj. oznaczenie stron, przedmiot umowy, określenie należności których cesja dotyczy, w tym także został podpisany przez prawidłowo umocowane do działania zarówno w imieniu cedenta, jak i cesjonariusza osoby. Mając na uwadze zatem, że treść złożonego do akt niniejszego postępowania aneksu zawiera wszelkie essentialia negotii umowy przelewu wierzytelności, brak było podstaw do przyjęcia, że nieprzedłożenie umowy głównej automatycznie powoduje brak legitymacji po stronie powodowej spółki.

Kluczowym zarzutem podniesionym przez pozwaną w toku niniejszego postępowania okazał się zdaniem Sądu zarzut nieważności zawartej przez powódkę z pierwotnym wierzycielem umowy przelewu, która została zawarta pomimo zastrzeżenia umownego – zawartego w zleceniu transportowym – zakazującego zbycia wierzytelności wynikającej ze zlecenia bez pisemnej zgody zleceniodawcy (pозwanej). Sąd zwrócił uwagę, że pozwana przede wszystkim powołała treść art. 514 k.c.

Sąd stwierdził, że skuteczność „pactum de non cedendo” wobec nabywcy wierzytelności zależy od istnienia wzmianki o tym umownym zastrzeżeniu w piśmie stwierdzającym wierzytelność (art. 514 k.c.). Na gruncie niniejszego sporu strona powodowa nie kwestionowała istnienia zakazu zbywania wierzytelności, a jedynie wskazywała na szereg okoliczności – jej zdaniem przemawiających za skutecznością zawartej – pomimo tego zakazu - umowy cesji wierzytelności.

Zaznaczono, że zawarcie umowy przelewu wierzytelności wbrew umownemu zakazowi cesji tej wierzytelności, nie przesądza jeszcze o jej bezwzględnej nieważności. Umowa taka z zasady jest ważna, przy czym dotknięta jest sankcją w postaci bezskuteczności zawieszony, powodującą, że do czasu wyrażenia przez dłużnika zgody, umowa ta nie wywołuje zamierzonego skutku w postaci przelewu wierzytelności, będącej przedmiotem umowy.

Kluczowym zatem okazało się ustalenie, czy na gruncie niniejszej sprawy doszło do wyrażenia zgody przez pozwaną na zawarcie umowy przenoszącej wierzytelność na inny podmiot. Powódka uzasadniając swoje stanowisko w tym zakresie wskazywała, że pozwany w toku postępowania nie wykazał, ażeby sprzeciwił się zawartej umowie cesji, co więcej jego zachowanie – w tym w szczególności wola przedstawiona powódce dotycząca dokonania kompensaty wzajemnych roszczeń jednoznacznie wskazuje na wyrażenie dorozumianej zgody na przelew wierzytelności. Pozwana zaś konsekwentnie zaprzeczała, ażeby zgody takiej udzieliła.

W ocenie Sądu twierdzenia powódki okazały się być zbyt daleko idące. Nie należy bowiem zapominać, że choć przepis art. 514 k.c. nie wprowadza szczególnej formy dla wyrażenia stosownej zgody, nie może to dyskwalifikować ustaleń stron wprowadzonych do umowy w ramach swobody kontraktowania, w tym także w zakresie formy w jakiej konkretna czynność (w tym wypadku zgoda na przelew wierzytelności) powinna zostać wyrażona. Sąd zwrócił w tej kwestii uwagę, aprobując w pełni stanowisko wyrażone w postanowieniu Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 20 czerwca 2014 roku (VIII Gz 246/13), że wobec konkretnego zastrzeżenia umownego nie sposób wnioskować, że wymóg zgody dłużnika na cesję wierzytelności mógł być wypełniony również w inny sposób niż zgoda pisemna. Brak zgody w formie pisemnej oznacza, że przelew, o ile znajduje oparcie w zawartej umowie wierzyciela z osobą trzecią, jest czynnością kulejącą, co najmniej do czasu wyrażenia zgody dłużnika w wymaganej formie (art. 63 § 1 k.c.). Bez znaczenia przy tym pozostaje, czy dokument stwierdzający istnienie wierzytelności ma walor formy pisemnej czy wyłącznie został pismem stwierdzony. Nieuzasadnione zdaniem Sądu są twierdzenia powódki, sprowadzające się do stwierdzenia, że z uwagi na brak formy pisemnej zlecenia transportowego (nie zostało podpisane przez żadną ze stron), zawierającego zastrzeżenie pactum de non cedendo, nie sposób przyjąć, że zgoda na cesję musiała mieć również taką formę. Sąd zwrócił bowiem uwagę, że choć zlecenia transportowego rzeczywiście nie sposób traktować jako zawartego w formie pisemnej, nic nie stoi na przeszkodzie dla uznania, że zostało ono stwierdzone pismem, a zatem per analogiam do stanowiska przyjętego przez stronę powodową, zgoda na zawarcie umowy cesji wierzytelności winna przybrać taką samą formę.

Sąd zwrócił ponadto uwagę, że nawet pomijając całkowicie kwestie związane z formą zgody dłużnika zakreśloną umową, zbyt daleko idące okazało się być także twierdzenie powódki, jakoby brak wyraźnego sprzeciwu wobec zawartej umowy cesji wierzytelności stanowi wyraz jej dorozumianej zgody, albowiem w ocenie tut. Sądu nie sposób utożsamiać braku sprzeciwu z wyrażeniem zgody. Sąd zwrócił uwagę, że nawet przy przyjęciu, że zgoda na dokonanie cesji wierzytelności przysługującej przeciwko pozwanej mogłaby zostać wyrażona w sposób dorozumiany pozwana – na gruncie niniejszej sprawy – w żaden sposób nie ujawniła woli wyrażenia zgody, nie podpisała porozumienia, także nie złożyła stosownego oświadczenia przedstawicielom powódki, którzy udali się do siedziby pozwanej. Odnosząc się do treści wiadomości e – mail z dnia 24 kwietnia 2013 roku, tut. Sąd uznał, że wiadomość ta z całą pewnością nie stanowi oświadczenia o wyrażeniu zgody.

Co prawda art. 60 § 1 k.c. dopuszcza możliwość złożenia oświadczenia woli w formie elektronicznej. Zgodnie bowiem ze wskazanym przepisem z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, wola osoby dokonującej czynności prawnej może być wyrażona przez każde zachowanie się tej osoby, które ujawnia jej wolę w sposób dostateczny, w tym również przez ujawnienie tej woli w postaci elektronicznej (oświadczenie woli). Wymieniony przepis przewiduje zatem możliwość oświadczenia woli w zasadzie przez każde zachowanie się osoby dokonującej czynności prawnej, o ile tylko wyraża ono jej wolę w sposób dostateczny. Z powyższego zatem wprost wynika, że osobą uprawnioną do złożenia stosownego oświadczenia jest wyłącznie podmiot, który zamierza dokonać danej czynności prawnej.

Sąd zwrócił uwagę, że treść w/w wiadomości e – mail, rzeczywiście może prowadzić do stwierdzenia, że w jej treści wyrażono zgodę na dokonanie przelewu wierzytelności – poprzez zdeklarowanie spłaty wierzytelności bezpośrednio do powódki. Nie obojętnym przy tym pozostaje jednak fakt, że na podstawie tej wiadomości nie sposób ustalić, kto stosowne oświadczenie złożył, w szczególności czy była to osoba uprawniona do reprezentacji pozwanej – prezes zarządu komplementariusza – R. J. (1), czy też inna osoba nie umocowana do reprezentacji pozwanej. Także podpis pod wiadomością i adres e – mail (PT CARGO Sekretariat), z którego wiadomość została wysłana nie pozwala choćby poprzez pośredni dowód logiczny na ustalenie osoby nadawcy, a wręcz istnieje prawdopodobieństwo, że oświadczenie to złożyła nieustalona osoba z sekretariatu.

Mając na uwadze powyższe okoliczności. Sąd stwierdził, że skierowana do powódki w dniu 24 kwietnia 2013 roku wiadomość e – mail nie może stanowić podstawy do przyjęcia, że pozwana wyraziła zgodę na przelew wierzytelności, albowiem nie sposób ustalić kto złożył zawarte w wiadomości oświadczenie woli.

Ciężar dowodu w zakresie wyrażenia zgody przez pozwaną na zawarcie umowy cesji wierzytelności spoczywał na stronie powodowej, jako stronie, która z tego faktu wywodzi skutki prawne (art. 232 k.p.c.), a któremu to ostatecznie powódka w ocenie tut. Sądu nie sprostała. Pomijając nawet bowiem całkowicie kwestie związane z formą w jakiej zgoda przez pozwaną winna zostać udzielona – twierdzenia powódki ostatecznie nie zostały potwierdzone w toku postępowania, albowiem przesłuchani w sprawie świadkowie jednomyślnie oświadczyli, że nie wiadomym im jest, czy pozwana wyraziła zgodę na dokonaną cesję, co więcej świadkowie K. H. i T. S. wprost zeznali, że reprezentant pozwanej w ich obecności nie złożył takiego oświadczenia, a jedynie uznał swój dług wobec (...) sp. z o.o., czego jednak nie należy utożsamiać z wyrażeniem zgody na cesję wierzytelności.

Uwzględniając zatem powyższe okoliczności – wobec nieudźwignięcia ciężaru dowodu przez stronę powodową w tym zakresie – wobec braku dalszych środków dowodowych i konsekwentnym zachowaniu pozwanej w tym zakresie, brak było podstaw do uznania, że pozwana zgody takiej udzieliła.

Sąd rozważał także skuteczność zawartej przez strony niniejszego postępowania cesji w kontekście art. 514 k.c. in fine, tj. istnienia dobrej wiary nabywcy w chwili zawierania umowy cesji wierzytelności.

Sąd zwrócił uwagę, że choć zastrzeżenie pactum de non cedendo umieszczone zostało w zleceniu transportowym, w treści samej umowy cesji wierzytelności cedent oświadczył, że: „nie istnieją żadne ograniczenia prawne dotyczące przeniesienia wierzytelności wynikające z umów lub wewnętrznych regulacji cedenta”.

W odniesieniu do powyższego Sąd, zwrócił uwagę na podnoszony w orzecznictwie pogląd, w świetle którego „w sytuacji, gdy w umowie przelewu wierzytelności zbywca wyraźnie oświadcza o braku zastrzeżenia umownego zawartego z dłużnikiem w przedmiocie zakazu zbycia wierzytelności, zaś wierzytelności będące przedmiotem przelewu są stwierdzone pismem (w tym fakturami VAT niepodpisanymi przez dłużnika) niezawierającymi zakazu zbycia wierzytelności, nabywca skutecznie nabywa względem dłużnika wierzytelność w świetle art. 509 i 514 k.c., chociaż w innym dokumencie nie objętym umową cesji zawarto zastrzeżenie pactum de non cedendo.” (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 8 października 2009 roku, sygn. akt V ACa 464/09,LEX nr 576642). Z zaprezentowanym przez Sąd Apelacyjny w Katowicach stanowiskiem – zdaniem Sądu na gruncie niniejszej sprawy - nie sposób się jednak zgodzić. Sąd stwierdził, że powszechnie w judykaturze przyjęte jest stanowisko, zgodnie z którym wierzytelność jest stwierdzona pismem w rozumieniu art. 514 k.c. nie tylko wtedy, gdy umowa, z której wynika wierzytelność, została zawarta w formie pisemnej, ale również wtedy, gdy istnienie wierzytelności zostało stwierdzone także przez wystawienie faktur VAT, zawierającej wszystkie niezbędne dane dla jej (tej wierzytelności) identyfikacji. Powyższe można uznać za uzasadnione w przypadku chociażby umów sprzedaży. Niewątpliwie bowiem nawet w przypadku braku zawarcia odrębnej umowy, wystawiona faktura VAT wyczerpuje wszystkie essentialia negotii umowy sprzedaży, tym bardziej, że powszechnie przyjętym jest w kontaktach handlowych, że wystawienie samej faktury VAT zastępuje – w przypadku umowy sprzedaży – sporządzenie jej na piśmie. Powyższe nie może jednak stanowić odniesienia co do wszelkich umów nazwanych uregulowanych w kodeksie cywilnym, w tym także (a może nawet w szczególności) co do umowy przewozu. Zaznaczenia bowiem wymaga, że procedura zawarcia umowy przewozu z reguły wymaga akceptacji (nawet dorozumianej) zlecenia transportowego, zaś na dalszym etapie uzależniającym wypłatę wynagrodzenia, koniecznym jest przedstawienie stosownych dokumentów potwierdzających prawidłowe wykonanie przewozu, m.in. listów przewozowych. Nie sposób zatem przyjąć, jak przy umowach sprzedaży, że samodzielna faktura VAT potwierdza fakt wykonania przewozu i aktualizuje obowiązek zapłaty należnego wynagrodzenia, a zatem stwierdza istnienie wierzytelności. Co więcej w ocenie Sądu brak jest jakichkolwiek racji dla przyjęcia, że niezamieszczenie w fakturze (niebędącej samodzielna podstawą stwierdzająca istnienie wierzytelności) klauzuli zakazu cesji w szczególności sposób ma chronić cesjonariusza. Sąd zwrócił bowiem uwagę, że nie ma żadnego przepisu, który by zobowiązywał wierzyciela do zaznaczenia w fakturze VAT o zastrzeżeniu zawartym w umowie pisemnej, skoro ten dokument księgowy kierowany jest do dłużnika, który doskonale o istnieniu takiego zastrzeżenia umownego się orientuje (wszak powstaje ono z reguły z jego inicjatywy) a sens art. 514 k.c. staje się w pełni zrozumiały tylko przy założeniu, że mowa w nim o piśmie stwierdzającym wierzytelność pochodzącym od dłużnika lub od obu stron. Tylko wówczas bowiem istnieje wystarczająco silna podstawa do obciążenia dłużnika negatywnymi konsekwencjami niezamieszczenia w tym piśmie wzmianki o zastrzeżeniu wyłączającym dopuszczalność przelewu oraz podstawą do ochrony dobrej wiary cesjonariusza.

Kontynuując natomiast wątek związany z dobrą wiarą nabywcy wierzytelności, w świetle treści oświadczenia cedenta zawartego w przedłożonym do akt niniejszego postępowania aneksie, że: „nie istnieją żadne ograniczenia prawne dotyczące przeniesienia wierzytelności wynikające z umów lub wewnętrznych regulacji cedenta” tut. Sąd podzielił stanowisko wyrażone w wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 24 czerwca 2008 r. (sygn. akt V ACa 215/08), w którym stwierdzono, że brak jest podstaw do szczególnego chronienia nabywców wierzytelności, którzy nie dołożywszy należytej staranności nabywają wierzytelność, opierając się na oświadczeniach (wielokrotnie fałszywych) samych zbywców (cedentów). Podkreślenia bowiem wymaga, że powódka zawodowo trudni się obrotem wierzytelnościami i jako profesjonalista w swojej branży powinna zwracać uwagę na to, czy wierzytelność którą zamierza nabyć obciążona jest jakimikolwiek zastrzeżeniami. Z całą pewnością niewystarczające jest w tym zakresie złożenie przez cesjonariusza oświadczenia o braku jakichkolwiek zastrzeżeń. Co więcej w ocenie tut. Sądu powódka, jako profesjonalista, winna we własnym zakresie dokonać weryfikacji złożonych przez cesjonariusza oświadczeń w odniesieniu do dokumentów stwierdzających istnienie wierzytelności. Tym bardziej jest to istotne, albowiem zgodnie ze stanowiskiem przyjętym przez Sąd Najwyższy wyrażonym w wyroku z dnia 5 kwietnia 2006 r. (I CSK 189/05, OSP 2007, z. 5, poz. 63, s. 391), w przypadku istnienia kilku dokumentów stwierdzających istnienie wierzytelności zbytej w drodze przelewu (jak ma to miejsce w niniejszej sprawie), z których tylko część zawiera informację o zakazie dokonywania przelewu bez zgody dłużnika (w niniejszej sprawie jest to zlecenie transportowe), ocena

skuteczności tego zastrzeżenia wymaga ustalenia, na podstawie jakiego dokumentu wierzyciel wykazał wobec nabywcy wierzytelność i jej istnienie.

Mając zatem na uwadze ustalenia, a w szczególności fakt, że przelew dokonany wbrew zakazowi może się stać skuteczny jedynie w wyniku wyrażenia zgody przez dłużnika – co nie zostało stwierdzone w toku niniejszego postępowania - a do tego czasu choć sama umowa zobowiązująca do przeniesienia wierzytelności jest ważna, skutek rozporządzający w postaci przeniesienia wierzytelności pozostaje w zawieszeniu, nie sposób było przyjąć, że powódka tak na dzień wniesienia pozwu, jak i na dzień rozstrzygnięcia posiadała legitymację procesową czynną, co doprowadziło do oddalenia powództwa w całości.

Sąd stwierdził, że dokonując ustaleń stanu faktycznego w sprawie Sąd oparł się na treści przedłożonych do akt dowodów z dokumentów i zeznań przesłuchanych w sprawie świadków.

Orzeczenia o kosztach uzasadniono odwołując się do normy art. 98 k.p.c.

Apelację od tego wyroku wniosła strona powodowa, zaskarżając orzeczenie w całości i wnosząc o jego zmianę przez uwzględnienie powództw w obu sprawach lub uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Wyrokowi zarzucono:

1. naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy:

- art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego i wyprowadzenie z niego, to jest w szczególności z notatek oraz zeznań T. S., jak również z notatek oraz zeznań K. H., wniosków z nich niewynikających, i uznanie, że pozwana nie udzieliła powodowi zgody na zawarcie umowy przelewu wierzytelności, podczas gdy notatki służbowe sporządzone przez świadka - T. S. z udziałem świadka K. H., jak również ich zeznania – w wyraźny sposób wskazują, że pozwana miała świadomość skuteczności dokonanej cesji wierzytelności i wyrażała na nią zgodę, zwłaszcza przystępując do pertraktacji w przedmiocie kompensaty wzajemnych wierzytelności;

- art. 217 § 1 w zw. z art. 227 k.p.c. w zw. z art. 308 k.p.c. w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. poprzez pominięcie części zebranego w sprawie i niekwestionowanego materiału dowodowego, tj. sprzeciwu pozwanej od nakazu zapłaty postępowaniu upominawczym z dnia 14 czerwca 2013 roku, sygn. akt: VII GNC 2076/13, co w konsekwencji skutkowało błędnym przyjęciem, iż powód nie zawarł skutecznej umowy cesji wierzytelności ze spółką (...) Sp. z o.o. z siedzibą w K., podczas gdy sama pozwana podnosi w tym zakresie sprzeczne ze sobą twierdzenia, wskazując z jednej strony, iż powód nie jest legitymowany do wytoczenia powództwa oraz że nie wyraziła ona zgody na cesję, a z drugiej strony (w innym procesie) twierdzi, że cesja mogła nastąpić na rzecz innego podmiotu niż na powoda oraz że była ona skuteczna, pomimo braku wyrażenia pisemnej zgody przez pozwaną w tym zakresie;

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i przyjęciu, że pozwana nie udzieliła zgody spółce (...) na przelew wierzytelności z tytułu zleceń transportowych, podczas gdy z okoliczności faktycznych sprawy w jednoznaczny sposób wynika, iż pozwana nigdy nie kwestionowała faktu dokonania cesji wierzytelności przysługujących (...) Sp. z o.o. względem pozwanej na rzecz powoda i wyrażała na nią zgodę, zwłaszcza przystępując do pertraktacji w przedmiocie kompensaty wzajemnych wierzytelności;

- art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez niewłaściwe jego zastosowanie i błędne przyjęcie, że „choć zlecenia transportowe rzeczywiście nie sposób traktować jako zawartego w formie pisemnej, nic nie stoi na przeszkodzie dla uznania, że zostało ono stwierdzone pismem, a zatem per analogiam do stanowiska przyjętego przez stronę powodową, zgoda na zawarcie umowy cesji wierzytelności winna przybrać taką samą formę”, podczas gdy zlecenia transportowe nie zostały podpisane przez żadną ze stron, nie wiadomo również, czy osoba wskazana (nie podpisana) była w ogóle umocowana do składania zleceń transportowych, a tym samym uznanie, iż zgoda pozwanej na cesję wierzytelności musiała być wyrażona w formie pisemnej;

2. naruszenie przepisów prawa materialnego:

- art. 509 w zw. z art. 514 kodeksu cywilnego poprzez niewłaściwe jego zastosowanie i błędne przyjęcie, iż nie doszło do zawarcia skutecznej umowy cesji wierzytelności pomiędzy powodem a cedentem spółką (...) Sp. z o.o. z siedzibą w K., a w konsekwencji nie doszło do skutecznego przeniesienia wierzytelności na powoda, podczas gdy powód w chwili zawierania umowy cesji wierzytelności nie posiadał, i pomimo zachowania należytej staranności, nie mógł posiadać wiedzy o ewentualnych ograniczeniach, wyłączeniach czy też potrzebie uzyskania zgody pozwanej na dokonanie cesji, a tym samym, zgodnie z przyjętym orzecznictwem, skutecznie nabył względem dłużnika wierzytelność w świetle art. 509 i 514 k.c.;

- art. 514 kodeksu cywilnego poprzez niewłaściwe jego zastosowanie i błędne przyjęcie, iż wierzytelność została stwierdzona pismem, a zatem zgoda na zawarcie umowy cesji wierzytelności winna przybrać formę pisemną, podczas gdy zlecenia transportowe nie zostały podpisane przez żadną ze stron, nie wiadomo również, czy osoba wskazana (nie podpisana) była w ogóle umocowana do składania zleceń transportowych;

- art. 74 § 3 kodeksu cywilnego poprzez jego niezastosowanie i błędne przyjęcie, iż zgoda na zawarcie umowy cesji wierzytelności winna przybrać formę pisemną pod rygorem nieważności, podczas gdy forma pisemna nie była obligatoryjna i nie warunkowała skuteczności dokonania cesji.

W uzasadnieniu przedstawiono rozwinięcie i uszczegółowioną argumentację popierającą przedstawione zarzuty.

W odpowiedzi na apelację wniesiono o jej oddalenie w całości, przedstawiając argumentację sprowadzającą się do całkowitej akceptacji wywodów prezentowanych przez Sąd I instancji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się uzasadniona .

W pierwszej kolejności stwierdzić jednak należy, że Sąd Rejonowy w sposób prawidłowy przeprowadził postępowanie dowodowe a jego wyniki ocenił stosownie do treści art. 233 §1 k.p.c. W związku z tym Sąd odwoławczy przyjmuje za część swojego uzasadnienia ustalenia faktyczne przedstawione przez Sąd I instancji nie znajdując potrzeby ponownego ich szczegółowego przedstawiania. Prawidłowa i nie wymagająca uzupełnienia jest kwalifikacja prawna dochodzonych w obu sprawach roszczeń odwołująca się do przepisów Konwencji o umowie międzynarodowego przewozu drogowego towarów (CMR) sporządzonej w G. w dniu 19 maja 1956 (Dz.U. 1962 Nr 49, poz. 238 – niżej powoływana jako Konwencja CMR) oraz w kwestiach nie objętych regulacją tego aktu – do przepisów k.c.

Zmiana orzeczenia w obu połączonych do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawach jest wynikiem wyłącznie odmiennej oceny prawnej kwestii legitymacji czynnej powoda.

Trafnie Sąd I instancji wskazuje, że umowa z której powód wywodzi swoją legitymację mimo jej określenia mianem aneksu w swojej istocie zawierała wszelkie elementy niezbędne dla zakwalifikowania jej jako umowy przelewu wierzytelności. Dokonując wykładni tej umowy zgodnie z regułami o których mowa w art. 65 §2 k.c. przyjąć więc należy, że w sposób wystarczający dokument ten odzwierciedla złożenie przez strony oświadczeń woli przenoszących na powoda wierzytelności objęte pozwami w obu połączonych do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawach.

Odmienne ocenić wypada jednak należy kwestię istnienia dobrej wiary pozwanego jako nabywcy wierzytelności. Zgodnie z art. 514 §1 k.c. jeżeli wierzytelność jest stwierdzona pismem, zastrzeżenie umowne, iż przelew nie może nastąpić bez zgody dłużnika, jest skuteczne względem nabywcy tylko wtedy, gdy pismo zawiera wzmiankę o tym zastrzeżeniu, chyba że nabywca w chwili przelewu o zastrzeżeniu wiedział.

Sąd I instancji przeprowadzając wywód dotyczący wykładni tej normy eksponuje kwestię skuteczności wobec nabywcy udokumentowania zastrzeżenia uzależniającego skuteczność przelewu od zgody dłużnika (pactum de non

cedendo) wyłącznie w umowie, akcentując zwłaszcza pojawiające się w orzecznictwie jednego z Sądów Apelacyjnych rozbieżności oceny znaczenia braku zastrzeżenia w innych dokumentach dotyczących przelewanej wierzytelności.

Kwestia ta była rozstrzygana kilkakrotnie w orzecznictwie Sądu Najwyższego. W świetle kolejnych wypowiedzi judykatury, za utrwalony poczytać należy pogląd, w myśl którego wykładnia normy art. 514 §1 k.c. (w zw. z art. 509 k.c.) musi uwzględniać cel tej regulacji, jakim jest przede wszystkim ochrona nabywcy działającego w dobrej wierze (priorytet tej ochrony nad ochroną interesu dłużnika cedowanej wierzytelności). Uwzględniać należy to, że zdarzenia gospodarcze, z których wynikają określone wierzytelności, mogą być dokumentowane (wykazywane, potwierdzane) w obrocie gospodarczym w różnoraki sposób (zarówno przez przedstawienie dokumentów konstytutywnych dla danego stosunku prawnego - zawierających w swojej treści oświadczenia woli, jak i np. przez wystawienie dokumentów o charakterze stricte rachunkowym np. faktur, pozwalających dostatecznie na zidentyfikowanie i zindywidualizowanie roszczenia).

W związku z tym w realiach obrotu każda wierzytelność objęta umową przelewu może być równolegle stwierdzona (potwierdzona) kilkoma różnymi dokumentami (zarówno zawierającymi oświadczenia woli kreujące stosunek prawny, z którego wierzytelność wynika, jak i dokumentami księgowymi, czy też innymi mającymi charakter oświadczeń wiedzy, a potwierdzającymi jedynie *ex post* istnienie wierzytelności). W praktyce zastrzeżenie o zakazie (ograniczeniu) zbywalności zamieszczone w jednym z takich dokumentów (np. w umowie) jest pomijane w innych (np. w fakturach) dotyczących tej samej wierzytelności.

Przy wielości dokumentów stwierdzających wierzytelność powstać może problem związany z sytuacją nabywcy w sytuacji, gdy wierzyciel (zbywca) legitymuje się wobec niego dokumentem niezawierającym wzmianki o umownym ograniczeniu cesji, mimo że w umowie z której wynika cedowana wierzytelność zastrzeżenie takie zawarto. W tym kontekście, w orzecznictwie dokonując wykładni normy art. 514 k.c. wielokrotnie wskazywano na zasadnicze znaczenie treści dokumentu którym legitymuje się zbywca.

Przyjmuje się w konsekwencji, że jeśli w dokumencie (dokumentach) użytym przez zbywcę dla wykazania przysługiwania mu wierzytelności wobec nabywcy przed zawarciem umowy przelewu takie zastrzeżenie nie zostanie zamieszczone, umowa przelewu wywoła skutki rozporządzające (spowoduje przeniesienie wierzytelności na rzecz nabywcy) chyba że wiedział on o istnieniu zastrzeżenia ograniczającego wierzyciela w prawie do rozporządzania wierzytelnością (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 2009 r. V CSK 461/08 LEX nr 511027, a nadto wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2006 r., I CSK 189/05 OSP 2007, Nr 5, poz. 63). Analogicznie oceniono kwestię braku zamieszczenia informacji o zakazie przelewu (uzależnieniu przelewu od zgody dłużnika) w dokumentach, którymi legitymował się cedent (fakturach) w sprawie objętej orzeczeniem Sądu Najwyższego wydanym w dniu 24 czerwca 2004 pod sygnaturą III CK 173/03).

W uzasadnieniu uchwały SN z dnia 6 lipca 2005 roku (III CZP 4/05 OSNC 2006/5/84) z kolei wskazując na identyfikacyjną i legitymującą funkcję faktury VAT nie zawierającej wzmianki o *pactum de non cedendo* zwrócono uwagę na walor akceptacji treści tego dokumentu (braku wzmianki) przez dłużnika, przy czym wskazano, że akceptacja ta może być dokonana nie tylko przez podpis na fakturze, lecz przez każde zachowanie pozwalające na uznanie, że dłużnik zdawał sobie sprawę z treści dokumentu (faktury) i nie kwestionował tej treści (nie żądał umieszczenia odpowiedniej wzmianki) mimo zawartego w umowie zastrzeżenia o zakazie przelewu (uzależnieniu przelewu od zgody dłużnika). Wywody Sądu Najwyższego zawarte w tej uchwale są relewantne zwłaszcza w sytuacji, gdy przed przelewem wierzytelności zostaje ona udokumentowana fakturą VAT, nie zawierającą wzmianki o zakazie cesji, którą dłużnik przyjmuje (uwzględnia w swoich rozliczeniach księgowych) i nie żąda w jakiegokolwiek formie uzupełnienia tego dokumentu o informację o zastrzeżeniu ograniczającym zbywalność wierzytelności. Ta konkluzja została ponownie zaaprobowana w cytowanym wyżej wyroku Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 2009 roku.

W rezultacie stwierdzić więc należy, że to dłużnik chcący wywodzić swoje racje z umownego ograniczenia zbywalności wierzytelności, musi zadbać, by w dokumentach identyfikujących w obrocie gospodarczym wierzytelność znajdowała

się informacja o zastrzeżeniu umownym. W przeciwnym razie zastrzeżenie nie odniesie skutku wobec nabywcy, chyba że wykazane zostanie, iż wiedział on o zakazie.

Sąd Okręgowy w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę nie znajduje podstaw, omawianą kwestię prawną oceniać w sposób odmienny.

Odmienne racje trudno opierać o wnioski formułowane w przywoływanym przez Sąd I instancji i przez pozwanego orzeczeniu Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 24 czerwca 2008 roku V ACa 215/08, skoro z treści uzasadnienia obu przywołanych przez Sąd Rejonowy orzeczeń Sądu Apelacyjnego wynika, że zostały one wydane w ramach rozpoznania tej samej apelacji od wyroku Sądu Okręgowego, zaś orzeczenie z dnia 24 czerwca 2008 roku, do którego nawiązuje Sąd Rejonowy dla umotywwowania własnej oceny prawnej, zostało poddane kontroli judykacyjnej przez Sąd Najwyższy, który orzeczenie to uchylił wyrokiem z 19 czerwca 2009 roku (por. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 8 października 2009 roku). Pogląd prawny wyrażany w orzeczeniu z 24 czerwca 2008 roku nie doprowadził zatem do zmiany wykładni normy art. 514 k.c. przyjętej w orzecznictwie Sądu Najwyższego.

Również przedstawione w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku odwołanie się do orzeczenia Sądu Okręgowego oddalającego zażalenie na postanowienie Sadu Rejonowego Rejonowego oddalającego wnioski o ogłoszenie upadłości pozwanego nie mogą wpływać na ocenę zasadności argumentacji tego Sądu dotyczącej zastosowania normy art. 514 k.c.

Rozpoznając legitymacje wierzyciela wnoszącego o ogłoszenie upadłości Sąd badał wyłącznie kwestię uprawdopodobnienia istnienia wierzytelności jako kwestię prejudycjalną dla określenia legitymacji czynnej wnioskodawcy. Rozstrzygnięcie w tej mierze oparte wyłącznie o treść materiału procesowego przedłożonego w postępowaniu o ogłoszenie upadłości, nie korzysta z powagi rzeczy osądzonej i nie może wiązać Sądu rozstrzygającego niniejszą sprawę. Ocena każdej z tych różnych spraw dotyczy bowiem innego materiału procesowego przedkładanego przez osąd przez strony postępowania z zachowaniem zasad dyspozytywności i kontradyktoryjności. Zatem Sąd oceniając niniejszą sprawę nie może przyjmować jako prejudykat oceny materiału innej sprawy dokonanej w ramach postępowania o zupełnie innym przedmiocie, lecz ma obowiązek odnieść się do materiału przedstawionego obecnie zgodnie z regułami prawa procesowego.

Odnosząc powyższe uwagi do materiału procesowego w niniejszej sprawie stwierdzić należy, że zasadniczej wagi nabiera więc ustalenie, jakim dokumentem legitymował istnienie przelewanej wierzytelności zbywca wobec nabywcy w momencie zawierania umowy przelewu.

W niniejszej sprawie z treści umowy przelewu wynika jednoznacznie, że zbywca odwoływał się wyłącznie do faktur VAT i not odsetkowych oraz wykazu wierzytelności dołączonego do umowy. Nie odwołano się w umowie przelewu do treści zleceń transportowych eksponowanych przez stronę pozwaną. Jednocześnie w §2 umowy cedent oświadczył wyraźnie o braku ograniczeń odnośnie zbywalności wierzytelności. W fakturach VAT stwierdzających wierzytelności objęte sporem i wystawionych przed zawarciem umowy przelewu nie zamieszczono żadnej informacji o umownych zastrzeżeniach dotyczących zbywalności wierzytelności. Z akt sprawy nie wynika zwłaszcza, by pozwany otrzymując faktury (przyjmując je do księgowania) żądał od cedenta umieszczenia takich wzmianek. Faktury jednoznacznie identyfikowały przelewane roszczenia i były podpisane przez przedstawiciela wystawcy.

Przyjąć zatem należy, że w świetle treści dokumentów, którymi legitymował się zbywca wobec nabywcy nie zawarto wzmianek o ograniczeniu prawa do rozporządzania wierzytelnością.

Dodać należy też, że pozwany nie przedstawił żadnego dowodu, z którego wynikałoby że zastrzeżenie uzależniające wzmiankę o przelewie zostało zawarte w piśmie stwierdzającym wierzytelność. Do akt nie przedłożono bowiem zleceń transportowych podpisanych przez którąkolwiek ze stron. Przedłożone wydruki zleceń zawierające zastrzeżenie uzależniające zbycie wierzytelności z tytułu przewoźnego (frachtu) od zgody pozwanego, nie posiadają podpisu i nie mogą być uznane za sporządzone w formie pisemnej w rozumieniu normy art. 78 §1 k.c. .

Jeśli tak, to stwierdzić należy, że powód wykazał, iż w momencie zawarcia umowy przelewu, dokumenty, którymi cedent wykazywał istnienie przelewanych wierzytelności nie zawierały informacji o zastrzeżeniu pactum de non cedendo.

Zgodnie z art. 514 §1 k.c. w zw. z art. 6 k.c. dłużnik kwestionujący skuteczność nabycia wierzytelności winien więc w takiej sytuacji wykazać, że w chwili zawierania umowy cesji nabywca wiedział o tym zastrzeżeniu.

Dowodu takiego nie przeprowadzono. Jedyнным argumentem przedstawionym w toku sporu przez pozwanego, mającym wskazywać na wiedzę powoda o zastrzeżeniu umownym było zwrócenie uwagi na to, że powód wnosząc pozwy w obu połączonych sprawach dołączał wydruki zleceń transportowych. Z tego faktu ma wynikać, że powód przed wniesieniem pozwu posiadał wiedzę o treści umów. Z materiału procesowego nie wynika jednak, by wydruki te zostały doręczone powodowi przed podpisaniem umowy przelewu. Co więcej - z materiału procesowego wynika, że w momencie zawierania umowy nawet osoba składająca oświadczenie woli w imieniu cedenta nie wiedziała o zastrzeżeniach gdyż nie знаła treści zleceń. (wskazują na to zeznania świadka M. Ż. – k. 587 akt, który wprost na pytanie pełnomocnika pozwanego wskazał, że w momencie podpisywania umowy przelewu nie znał treści zleceń, zaś na pytanie strony powodowej oświadczył, że nie może stwierdzić, czy z dokumentów wynikało zastrzeżenie konieczności zgody na przelew ze strony pozwanego).

Sąd odwoławczy nie znalazł podstaw, by zeznania świadka Ż. uznać za pozbawione waloru wiarygodności.

W rezultacie wobec treści umowy przelewu i zeznań przedstawiciela cedenta, który wyraźnie wskazywał na brak świadomości co do istnienia zleceń transportowych zawierających zastrzeżenie zgody pozwanego na przelew, przyjąć należy, że nie wykazano, by przed podpisaniem umowy powód wiedział o tym zastrzeżeniu.

Pozwany nie starał się przedstawić żadnego innego dowodu, który podważały stanowisko powoda i z którego wynikałoby, że powód znał treść zleceń transportowych przed zawarciem umowy przelewu.

W świetle materiału procesowego nie może też świadczyć o wiedzy powoda o zastrzeżeniu również fakt przesyłania pisma z dnia 11 lutego 2013 dotyczącego innej (jak twierdzono w sprzeciwie projektowanej) umowy przelewu, która ostatecznie nie doszła do skutku. Pozwany sugerował, że pismo to zostało złożone w lutym 2013 roku celu uzyskania zgody pozwanego na przelew.

Oświadczenie to nie zawiera jednak żądania wyrażenia zgody na przelew, lecz jedynie informację, o której mowa w art. 512 k.c. Pozwany w żaden sposób nie dowiódł natomiast swojego twierdzenia, że pismo to stanowiło „projekt w procesie uzyskiwania zgody pozwanej”. Okoliczności takie nie wynikają zwłaszcza z zeznań przedstawiciela pozwanego R. J., który zeznał jedynie, że uzyskał informację o przelewnie na rzecz PHU (...), która następnie została przez przedstawiciela zbywcy sprostowana w ten sposób że wskazano innego nabywcę wierzytelności. Natomiast R. J. w żadnym fragmencie swoich zeznań nie potwierdził przytaczanych w sprzeciwie sugestii, że zbywca występował do pozwanego o wyrażenie zgody na cesję. W rezultacie także ten dowód nie może podważać zeznań przedstawiciela zbywcy co do braku jego wiedzy o ograniczeniu w prawie rozporządzania wierzytelnościami.

W efekcie przyjąć należy, że nie wykazano, okoliczności która w świetle art. 514 k.c. wyłączałyby skuteczność przelewu względem powoda z uwagi na brak zgody pozwanego.

Zgodnie z wcześniejszą uwagą ciężar dowodu tej okoliczności spoczywał na pozwanym a więc skutki jej niewykazania obciążają tą stronę procesu.

Stosując zatem normę art. 509 k.c. w zw. z art. 514 k.c. przyjąć należało, że powód wykazał, że jako nabywca wierzytelności posiada legitymację czynną do dochodzenia roszczeń w zgłoszonych w obu połączonych sprawach.

Pozwany wnosząc sprzeciw od nakazu zapłaty poza kwestią braku legitymacji czynnej powoda podniósł zarzut nienależytego wykonania umowy przewozu przez cedenta oraz zarzut przedwczesności powództwa z uwagi na prowadzone negocjacje ugodowe.

Pierwszy z zarzutów nie został przez pozwanego odniesiony do treści stosunku obligacyjnego ani też uzasadniony. W szczególności pozwany nie wskazuje jakie dokumenty nie zostały mu dostarczone w wykonaniu wszystkich zleceń objętych sporem w obu połączonych do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawach. Nie przedstawiono żadnych okoliczności faktycznych pozwalających na uznanie, że niedostarczenie dokumentów świadczyło o nienależytym świadczeniu przewoźnika z umowy przewozu. W rezultacie Sąd nie znalazł podstaw by zarzut ten uwzględnić.

Zarzut przedwczesności żądania także nie został umotywowany. Niezależnie od tego, że z materiału procesowego nie wynika, by między pozwanym a cedentem toczyły się jakiegokolwiek negocjacje ugodowe, stwierdzić należy, że także ten zarzut nie został poparty materiałem dowodowym. Brak jest też twierdzeń z których wynikałoby, jaki wpływ (i na jakiej podstawie) na wymagalność roszczeń objętych sporem miałyby uzyskać ewentualne negocjacje ugodowe. Z tych przyczyn nie można uznać by pozwany przeciwstawił roszczeniom powoda jakiegokolwiek skuteczne zarzuty.

Jednocześnie na podstawie materiału procesowego jako bezsporne uznać należy okoliczności dotyczące zawarcia umów przewozu i wykonania usługi przewozowej w obu sprawach. Nie twierdzono, by pozwany po zakończeniu przewozu zgłaszał jakiegokolwiek reklamacje lub twierdzenia o nienależytym wykonaniu umowy. W rezultacie uznać należy że w objętych rozstrzygnięciem przypadkach zaktualizowało się żądanie zapłaty wynagrodzenia, które znajduje swoją podstawę materialnoprawną w przytoczonych przez Sąd Rejonowy przepisach Konwencji CMR w związku z art. 774 k.c. w zw. z art. 509 k.c.

Sąd też uznając, że roszczenie znajduje uzasadnienie faktyczne oraz prawne należało zaskarżony wyrok zmienić, stosując normę art. 386 §1 k.c. i uwzględnić powództwo w obu połączonych do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawach.

Orzeczenie o odsetkach znajduje swoje uzasadnienie w treści art. 481 k.c. We wszystkich objętych rozstrzygnięciem przypadkach pozwany popadł w opóźnienie nie spełniając świadczeń w terminie wynikającym z treści zlecenia. W rezultacie zgodnie z zadaniami powoda, od dnia następnego zasądzono odsetki ustawowe .

Odnosząc się do zarzutów apelacji stwierdzić należy, że z przyczyn opisanych wyżej jako zasadny potraktowano zarzut naruszenia art. 509 k.c. w zw. z art. 514 k.c.

Niezasadny natomiast okazał się zarzut naruszenia art. 514 k.c. oparty o twierdzenie że Sąd wadliwie przyjął, iż wierzytelność objęta przelewem została stwierdzona pismem. W przytoczonym wyżej orzecznictwie przedstawia się ugruntowany pogląd, że stwierdzenie pismem w rozumieniu normy art. 514 k.c. nie oznacza, że wierzytelność musi wynikać z umowy zawartej w formie pisemnej. Dla zastosowania tego przepisu wystarcza , że wierzytelności potwierdzona jest sporządzonym w formie pisemnej dokumentem o charakterze rachunkowym (np. fakturą VAT). Samo zastrzeżenie w umowie klauzuli de non cedendo natomiast nie wymaga dla swojej ważności formy pisemnej i co do zasady może nastąpić również bez zachowania formy (a więc także przez wymianę korespondencji elektronicznej, która nie może być uznana za spełniającą przesłanki od której ustawa uzależnia zachowanie formy pisemnej w rozumieniu art. 78 k.c.).

Za zasadną należy natomiast poczytać tą część apelacji, która wskazuje, że Sąd wadliwie ocenił , iż zgoda w niniejszej sprawie mogła być wyrażona jedynie w formie pisemnej a zachowaniu pozwanego nie można przypisać waloru oświadczenia woli w tym zakresie. Okoliczność ta nie ma istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia z przyczyn wskazanych wyżej, które powodują, że brak zgody pozostawał w istocie bez znaczenia dla oceny nabycia roszczeń przez powoda. Tym niemniej należy wskazać, że zgoda osoby trzeciej w rozumieniu normy art. 63 k.c. jest oświadczeniem woli. Do oświadczenia takiego należy stosować normę art. 60 k.c. zgodnie z którym zasadą jest, że wola osoby

dokonującej czynności prawnej (oświadczenie woli) może być wyrażona przez każde zachowanie się tej osoby, które ujawnia jej wolę w sposób dostateczny, w tym również przez ujawnienie tej woli w postaci elektronicznej.

Jeśli dla oświadczenia wyrażającego zgodę zastrzeżono formę pisemną bez wskazania skutków jej niezachowania, to przyjąć należy, że zastrzeżenie formy ma wyłącznie walor dowodowy a zatem znajduje zastosowanie norma art. 74 §2 k.c. W stosunkach obustronnie profesjonalnych stosowanie te normy jest jednak wyłączone z mocy art. 74 §3 k.c.

Bez znaczenia dla rozstrzygnięcia pozostaje zastrzeżenie we wszystkich zleceniach transportowych między stronami wymogu zachowania formy pisemnej dla zmian ich treści pod rygorem nieważności. Sankcja nieważności nie została bowiem zastrzeżona na wypadek niezłożenia oświadczenia wyrażającego zgodę na przelew w formie pisemnej. W zleceniu nie zawarto też zastrzeżenia formy ad solemnitatem dla ewentualnej umowy przelewu. Zgodnie z art. 63 §2 k.c. jeżeli do ważności czynności prawnej wymagana jest forma szczególna, oświadczenie obejmujące zgodę osoby trzeciej powinno być złożone w tej samej formie. Skoro zgoda dotyczyć miała umowy przelewu, to tylko w sytuacji, gdyby dla tej umowy wymagana była forma pod rygorem nieważności (ad solemnitatem) zgoda dłużnika wymagałaby takiej samej formy.

W rezultacie stwierdzić należy, że zgoda dłużnika w niniejszej sprawie mogła być wyrażona w każdy sposób stosownie do treści art. 60 k.c. (a więc także w sposób dorozumiany). W tym kontekście odnosząc się do szczegółowych ustaleń faktycznych przedstawionych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku stwierdzić należy, że zachowanie dłużnika nie kwestionującego legitymacji powoda po uzyskaniu informacji o przelewie, prowadzącego z przedstawicielami powoda negocjacje ugodowe, czy wreszcie przesyłającego informację mailową (zawierającą odpowiedź na wezwanie do zapłaty i przedstawiającą „proponycje kompensacyjne” a więc wyrażającą dostatecznie świadomość co do przelewu i nie kwestionującą tego faktu) wystarczają do uznania, że w świetle art. 60 k.c. doszło do co najmniej konkludentnego wyrażenia przez dłużnika wobec cesjonariusza akceptacji przelewu.

Z tej przyczyny podzielić należało także tą sferę argumentacji apelującego, która odwoływała się w swoim uzasadnieniu prawnym do naruszenia norm art. 233 k.p.c. i art. 74 §3 k.c. a w swojej istocie sprowadzała się do wadliwej oceny prawnej materiału procesowego w płaszczyźnie normy art. 63 k.c. w zw. z art. 60 k.c.

Z przedstawionych przyczyn orzeczono o uwzględnieniu apelacji Z uwagi na to, że obie poddane pod osąd sprawy były rozstrzygnięte łącznie wskutek decyzji Sadu Rejonowego opartej o normę art. 219 k.p.c., odrębnie rozstrzygnięto o każdej z tych spraw oraz o kosztach procesu w postępowaniu apelacyjnym wywołanych wniesieniem apelacji w każdej z tych spraw.

Zmiana rozstrzygnięcia co do istoty sprawy skutkowałą modyfikacją orzeczeń o kosztach w każdej z połączonych spraw. Rozstrzygnięcia w tym zakresie znajdują oparcie w treści art. 98 k.p.c. a na zasądzoną kwotę w obu wypadkach składa się opłata od pozwu równoważność opłaty od pełnomocnictwa oraz wynagrodzenie pełnomocnika procesowego adekwatnej do wartości przedmiotu sporu w każdej ze spraw. O wynagrodzeniu w obu sprawach orzeczono na podstawie §6 pkt. 5 w zw. z §2 ust 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu (t. jedn. Dz. U. 2013 roku, poz. 461).

O kosztach postępowania odwoławczego w obu sprawach orzeczono stosując zasadę odpowiedzialności za wynik procesu (art. 98 k.p.c. w zw. z art. 108 k.p.c.). Na koszty zasądzone w każdej ze spraw składa się odpowiednia część opłaty od apelacji odnoszona do wartości przedmiotu zaskarżenia oraz wynagrodzenie pełnomocnika ustalone w wysokości 50% stawki minimalnej, adekwatnej do wartości przedmiotu zaskarżenia stosownie do treści §13 ust. 1 pkt. 1 w zw. z §6 pkt. 5) cytowanego wyżej rozporządzenia.

- A. W. - - K. G. - - A. B.-